

Област Шумен

▶ Население (2021)	169 423
▶ Територия (кв.км)	3390
▶ Брой на населените места	151
▶ Дял на населението в градовете (%)	60,0

В област Шумен продължава увеличаването на доходите и на заплатите, което води и до намаляване на бедността. Заетостта се понижава, а безработицата се повишава, като и двата показателя продължават да са по-неблагоприятни от средните. Инвестиционната активност в областта остава сравнително слаба. Шумен е областта с най-голям дял на първокласните пътища и автомагистралите в страната. Общините в областта имат относително ниски равнища на местните данъци. Оценката за прозрачността на органите на

местното самоуправление нараства значително. И естественият, и механичният прираст на населението намаляват. Резултатите на учениците остават ниски. Здравеопазването в област Шумен страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Натовареността на местните наказателни съдии остава ниска, което се отразява благоприятно и на бързината на правораздаване. Високата оценка в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образуваните битови отпадъци и на управлението им. Посещенията в кината и музеите се повишават.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт в област Шумен продължава да нараства и достига 10,5 хил. лв. на човек от населението, отреждайки на областта място около средата, но все пак в долната половина на подреждането по този показател през 2020 година. Продължава и увеличаването на доходите и на заплатите. Средната брутна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 13,3 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, намалява и е значително под средните стойности – 15,4% в областта при 22,1% в страната. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е идентичен със средния – 19,4%.

Пазар на труда ■■■■

Икономическата активност в областта остава сравнително висока – 74,8% (при 72,0% в страната) през 2021 г., почти запазвайки нивото си от предходната година. Същевременно заетостта намалява, а безработицата се повишава, като и двата показателя продължават да са по-неблагоприятни от средните. Коефициентът на заетост се свива до 64,1% (при 68,1% в страната), а този на безработицата се увеличава до 14,2% (при 5,3% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда в Шумен остава образователният статус на работната сила. Делът на хората между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование леко се повишава до 27,8% (при 16,6% в страната). Делът на висшистите също слабо се увеличава и достига 24,2% (при 29,6% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години през 2021 г. е 66,8% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда, съответстват 67 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■

Инвестиционната активност в област Шумен остава сравнително слаба и през 2020 година. Броят на предприятията в областта е нисък – 41 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). При разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, както и при обема на привлечените чуждестранни инвестиции се наблюдава застой и те остават значително по-ниски от средните за страната. Разходите на придобиване на дълготрайни материални активи са 1,8 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. на човек в страната), а преките чуждестранни инвестиции – 686 евро на човек (при 3,9 хил. евро на човек в страната).

Тези показатели резултатират и в сравнително нисък обем на произведената продукция – 16,6 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. на човек в страната).

Шумен е и сред областите с относително малко усвояване на европейски средства. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1898 лв. на човек. В рамките на областта най-много средства усвоява община Нови пазар.

Инфраструктура ■■■■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-висока на средната. Шумен е областта с най-голям дял на първокласните пътища и автомагистралите в страната – 36,4% (при 18,5% в страната) през 2021 година. Качеството на пътищата нараства, но остава под средното в страната, като делът на пътната настилка в добро състояние е 38% (при 42% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет се повишава до 84,6% и остава по-висок от средния в страната (83,5%). Делът на газифицираните домакинства е близък до средния – 4,9% в областта при 5,3% в страната. Инсталираните ВЕИ мощности са чувствително по-малко от средните за страната.

Местни данъци ■■■■■■

Общините в област Шумен имат относително ниски равнища на местните данъци и през 2022 година. Усредненото ниво в общините от областта е по-високо от средното за страната при данъците върху недвижимите нежилни имоти на юридическите лица и върху превозните средства и леките автомобили. Същевременно обаче данъците върху таксиметровия превоз, върху прехвърлянето на собственост и върху търговията на дребно в областта са значително по-ниски.

В рамките на областта най-високи са данъците в общините Нови пазар и Каолиново, а най-ниски – в общините Хитрино и Никола Козлево.

Администрация ■■■■

Подобно на тенденцията в цялата страна, покритието на кадастралната карта в областта нараства значително през последните няколко години. През 2021 г. 97,8% от територията на област Шумен е включена в кадастъра (при 97,4% в страната).

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ остават сравнително ниски и през 2022 година. Същевременно оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление нараства значително и изпреварва средната – 76,1% в областта при 70,2% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■

През 2021 г. и естественият, и механичният прираст на населението в областта намаляват. Коефициентът на естествен прираст достига $-15,1\%$ (при $-13,2\%$ в страната). Коефициентът на механичен прираст намалява, но остава положителен през последните няколко години – $1,3\%$ през 2021 година.

Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $161,9\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $34,7\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Делът на градското население, както и гъстотата му остават ниски и през 2021 година. Делът на живеещите в градовете е $60,0\%$ (при $73,1\%$ в страната), а гъстотата на населението – 873 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■

Обхватът на училищното образование в област Шумен намалява и се отдалечава от средната стойност в страната. През 2021 г. коефициентът на записване в V–VII клас в областта достига $79,6\%$ (при $85,9\%$ в страната). Дяловете на второгодиците и на напусналите основното и средното образование се задържат на нива, близки до средните. Броят на учителите се увеличава и остава сравнително висок. Преподавателите в основното и средното образование в област Шумен през 2021 г. са 105 на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Резултатите на учениците продължават да са едни от най-слабите в страната през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е $27,0$ т. (при $35,3$ т. в страната). На матурата по български език и литература зрелостниците от областта получават средно „Добър“ $3,58$ (при „Добър“ $3,97$ в страната), а делът на слабите оценки е $27,2\%$ (при $17,0\%$ в страната).

Броят на студентите се повишава до 41 на хиляда души население и остава по-висок от средния за страната (32 на хиляда души).

Здравеопазване ■■■

Здравеопазването в област Шумен страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Броят на лекарите (както общопрактикуващи, така и специалисти) е по-нисък от средния за страната. В областта има един общопрактикуващ лекар на 1862 души (при 1734 души на лекар в страната) през 2021 година. Броят на леглата в местните многопрофилни болници остава изключително нисък – $2,92$ легла на хиляда души от населението (при $5,62$ на хиляда души в страната). Броят на преминалите за лечение болни е много по-нисък от средния – $102,2$ на хиляда души от населението (при $222,6$ на хиляда души в страната), което подсказва, че жителите на областта вероятно търсят здравни грижи извън пределите ѝ.

Детската смъртност през 2021 г. се задържа сравнително висока – $8,2\%$ (при $5,6\%$ в страната).

Делът на здравноосигурените в областта се повишава през 2021 г., но все още не достига средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■■■

През 2021 г. натовареността на местните наказателни съдии остава ниска, което се отразява благоприятно на бързината на правораздаване в областта. Един съдия разглежда средно по $7,6$ наказателни дела на месец (при $9,0$ дела месечно на съдия в страната). Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, достига 95% (при 89% в страната), а на висящите дела – най-ниската стойност в страната – $2,7\%$ (при $11,8\%$ в страната).

Броят на престъпленията в областта е нисък, а разкриваемостта им – висока. През 2021 г. броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността достига $8,7$ на хиляда души от населението (при $9,8$ на хиляда души в страната). Разкриваемостта им е $62,4\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда ■■■■■■

Високата оценка на област Шумен в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образуваните битови отпадъци и на управлението им. През 2020 г. в областта са образувани 363 кг отпадъци на човек (при 409 кг на човек в страната), а $94,1\%$ от тях се предават за третиране и рециклиране (при $69,3\%$ в страната).

Няма значими промени в дела на населението с достъп до обществена канализацията и той остава нисък, като през 2020 г. достига $57,3\%$ (при $76,3\%$ в страната). Делът на домакинствата, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция, е $53,6\%$ (при $66,7\%$ в страната).

Делът на горската територия е близък до средния за страната, но делът на нарушената територия е доста по-ограничен.

Култура ■■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия се отразяват и на културния живот в областта и това се вижда и от данните за 2021 година. Посещенията в кината се повишават до 68 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията на музеите в областта също се увеличават и са над средните за страната спрямо населението, въпреки че броят им все още не може да достигне нивото отпреди пандемия. Намаление се вижда при посещаемостта на театрите и библиотеките. Посещенията на театрите достигат 43 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната), а на библиотеките – 915 на хиляда души, което е значително повече от средния брой в страната (449 на хиляда души).

Ключови показатели за област Шумен

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 230	10 475	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 124	13 345	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	29,1	21,5	15,4	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	74,2	75,0	74,8	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	66,6	66,5	64,1	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	10,1	11,3	14,2	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	29,5	27,1	27,8	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	23,7	24,6	24,2	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	16 722	16 613	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1804	1777	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	665	686	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	77,3	82,5	84,6	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	45,9	34,6	37,6	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	18,2	18,2	18,2	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	65,4	66,4	76,1	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,4	-11,0	-15,1	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	6,9	8,2	1,3	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,96	3,98	3,58	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	29,6	30,4	27,0	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	83,1	82,4	79,6	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	100	101	105	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,9	87,9	88,1	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1833	1911	1862	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,3	7,9	8,7	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,2	6,3	7,6	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	58,0	57,3	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	363	363	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	94,1	94,1	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	111	22	68	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1162	623	793	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.